

KINDLUS MAKSUASJADES

Riigiprokuratuur
info@prokuratuur.ee

Teie 28.10.2015 nr RP-6-
7/15/361-(1)
Meie 05.11.2015 nr 27

Kaebus kriminaalmenetluse nr 15700000165 alustamata jätmisele

Riigiprokurör Piret Paukštyse 28.10.2015 teatega nr RP-6-7/15/361-(1) jäeti alustamata kriminaalmenetlus seoses Eesti Maksumaksjate Liidu kuriteoteatega, milles paluti alustada menetlust KarS § 209 või § 201 järgi.

Prokuratuur on viidatud teates märkinud, et Riigikogu liikmete poolt kuluhüvitiste kasutamise õiguspärasuse analüüs taandub mõistetele „Riigikogu liikme töö“ ja „tööks vajalikud kulutused“ ja need mõisted peavad sisustama aga Riigikogu liikmed ise nende tööd reguleeriva seadusandluse ning eetiliste väärtuste ja normide süsteemi kaudu.

Eeltooduga ei saa nõustuda. Kui tehakse kulutused viisil või ulatuses, mille puhul ei saa eluliselt usutavaks pidada, et isik teeks neid ainult oma tarbeks, ei saa seda pidada ka tööks vajalikuks kulutuseks. Esmane eeldus kulutuse tegemisel on ikkagi see, et isik teeb need enda tarbeks ning alles seejärel tuleb hinnata, kas need kulutused on tema tööks või ametiks vajalikud. Olukorras, kus on selged viited, et tegemist on kolmandate isikute huvides tehtud kulutuste hüvitamisega, ei pea arutlema, kas see võib olla „Riigikogu liikme töö“ või „tööks vajalikud kulutused“. Kui isik (sh Riigikogu liige) teadlikult esitab dokumendi kulutuse hüvitamiseks, mida ta ise ei kasutanud ega saanud kasutada, siis esitab isik valeandmeid, sest ta esitab hüvitamiseks kellegi teise kulutuse. Sellega realiseerib ta sõltuvalt asjaoludest kas omastamise või kelmuse koosseisu (vastavalt KarS § 201 või KarS § 209).

Olgu veel siinkohal märgitud, et juhtumil, kus taotletakse kütusekulu hüvitamist, kuid kütuse kogused on ebamõistlikult suured, pole küsimus mitte niivõrd kütuse koguses, vaid viisis, kuidas kulutusi on tehtud. Avalikkusele teatavaks saanud asjaoludest nähtub, et korraga sellises koguses erinevate kütuseliikide tankimine ühe isiku tarbeks oli praktiliselt võimatu. Seega pidi kõikide eelduste kohaselt tankijaid olema mitu ning seega esineb põhjendatud kahtlus, et Riigikogule esitati hüvitamiseks tundmatute kolmandate isikute kulud. Vastavat asjaolu saab menetluse käigus kontrollida tankla turvakaamerate salvestistelt. Samuti saab uurimisorgan teha päringu Maksu- ja Tolliametile, et kontrollida, kas Riigikogu liige on oma põllumajandustehnika tarbeks soetanud erimärgistatud diislikütust.

Lisaks märgime, et seaduses kasutatud mõisted „Riigikogu liikme töö“ ja „tööks vajalikud kulutused“ võimaldavad välistada teatud liiki või ulatuses kulutuste tegemise. Kehtivas õiguses on sarnastes olukordades tihti kasutatud määratlemata õigusemõisteid, mida tuleb rakendada ja mida ka aktiivselt rakendatakse ning mille puhul võimalik ka karistusõiguslikult oluliste järelduste tegemine.

Võime tuua näitena tulumaksuseaduse § 32 lg 1 jj kasutatud mõiste „ettevõtlusega seotud kulu“. Ilma, et seadusandja oleks ülearu täpselt reguleerinud, millist liiki kulud võivad olla ja millised ei või olla ettevõtlusega seotud, on võimalik selle mõiste alusel nii maksuseaduste kui ka KarS § 389¹ rakendamine. Näiteks kui ettevõtja peaks esitama raamatupidamisele hüvitamiseks dokumendid kellegi kolmanda isiku kulude kohta (nt kui äriühingu kütusekaarti kasutas juhatuse liikme abikaasa) või dokumendid selliste kaupade või teenuste kohta, mida ta ei kasuta tegelikult ettevõtluses, siis tooks see kaasa mitte ainult maksunõude esitamise maksuhalduri poolt, vaid ka kriminaalvastutuse (sõltuvalt asjaoludest kas KarS § 201 või KarS § 389¹ järgi). Seda sõltumata sellest, kas ja kuidas on ettevõtja ise reguleerinud kulutuste hüvitamise enda sisekorra eeskirjades või kas äriühingus väljamaksete eest vastutav isik hüvitamise saajale väljamakse teeb. Seega ei saa Riigikogu juhatuse või kantselei ametnike tegevus (tegevusetus) muuta Riigikogu liikme õigustvastast tegevust õiguspäraseks.

Eeltoodust tulenevalt palume alustada EML 19.10.2015 kirjas nr 22 esitatud kuriteoteate alusel kriminaalmenetlust KarS § 209 või § 201 järgi.

/allkirjastatud digitaalallkirjaga/
Jüri Allikalt
Juhatusesimees